

Zdobnik ceramiki

731609

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Głównym celem pracy zdobnika ceramiki jest podwyższenie wartości estetycznej wyrobu, wynikającej z barwy i kształtu. Uzyskuje się to przez umiejętne powiązanie rodzaju i wielkości dekoracji z formą wyrobu. Dotyczy to wszelkich wyrobów użytkowych wykonywanych z porcelany, fajansu, kamionki gospodarczej czy majoliki. Zdobieniu poddaje się powierzchnie wewnętrzne, zewnętrzne, a także krawędzie wyrobów surowych, wypalonych bez szkliwa (dekoracje podszkliwe), wypalonych ze szkliwem (dekoracje naszkliwe i wszkliwe).

W zawodzie zdobnika ceramiki istnieją specjalizacje wynikające ze stosowanych technik zdobienia i rodzaju zdobionej ceramiki. We wszystkich zakładach porcelany, porcelitu, fajansu i majoliki stosuje się malowanie ręczne farbami i natrysk, ale zdobnik wyspecjalizowany w dekoracji jednego rodzaju tworzywa ceramicznego nie będzie mógł zdobić innego rodzaju tworzywa bez uprzedniego przeszkolenia. Można więc mówić o bardzo wąskiej specjalizacji. Dotyczy to zarówno malowania podszkliwnego, jak i naszkliwnego techniką malowania ręcznego, obwódki, stemplowania czy natryskiwania.

Do zadań malarza ręcznego zawsze jednak należy:

zarobienie farby proszkowej wodą (malowanie podszkliwe) lub zaprawiaczem organicznym (malowanie naszkliwe)

ujednorodnienie pasty (utarcie) na szklanej płycie ucierakami i szpachlami oraz ewentualne rozcieńczenie

ustawienie wyrobu na stanowisku lub toczku malarskim

naniesienie konturu dekoracji ołówkiem, węglem lub akwarelą

pokrycie wzoru farbą przez szybkie, jednorazowe, jednokierunkowe pociągnięcia pędzla albo analogiczne pociągnięcia nieprzerwanej linii, lub pokrycie powierzchni wyrobu warstwą farby rozpylonej pistoletem natryskowym, względnie aerozolem, z użyciem szablonu lub bez, lub zdecydowane i szybkie przyciśnięcie stempla lub siatki pośredniej z farbą do powierzchni wyrobu

nanoszenie drugiej i dalszych warstw farby dopiero po dokładnym wyschnięciu pierwszej

odstawienie wyrobu do dalszych operacji.

Malarzom o najwyższych kwalifikacjach powierza się: nanoszenie farbami wielobarwnych rysunków artystycznych o unikatowym charakterze, grawerowanie wzorów na powierzchniach zdobionych natryskiem, zdobienie złotem i innymi metalami szlachetnymi.

Drugą ważną grupę zdobników stanowią operatorzy maszyn do zdobienia ceramiki, w tym głównie operatorzy maszyn sitodrukowych. Ich praca polega na obsłudze automatów lub półautomatów oraz preparowaniu past farbowych o właściwościach fizyko-chemicznych wymaganych dla danej maszyny. Pracownik przeszkolony w obsłudze maszyny może dekorować każdy rodzaj tworzywa ceramicznego.

Trzecią grupę stanowią zdobnicy kalkomanią, których praca polega na przenoszeniu gotowego wzoru dekoracji z podłoża papierowego na powierzchnię wyrobu ceramicznego. Ten sposób dekoracji stosowany jest głównie do zdobienia porcelany. W zależności od rodzaju kalkomanii stosuje się metodę odbijania lub przesuwankową. Ogólnie praca ta polega na oczyszczeniu wyrobu z pyłu i przygotowaniu jego powierzchni do nakładania dekoracji, wycięciu i namoczeniu w wodzie kalki, nałożeniu kalki na wyrób i usunięciu papieru z jednoczesnym dociśnięciem wzoru do powierzchni wyrobu.

Środowisko pracy

materialne środowisko pracy

Praca zdobników ceramiki odbywa się w wydzielonych halach produkcyjnych wyposażonych w specjalne stanowiska robocze, charakteryzujące się dobrym oświetleniem naturalnym i sztucznym. Stanowiska do malowania ręcznego często wyposażone są w toczki malarskie i instalacje wyciągowo-nawiewne. W wypadku natrysku prace wykonywane są w maskach na stanowiskach z wyciągiem.

Uciążliwością w pracy jest konieczność pozostawiania przez długi czas w niewygodnej pozycji, przy zachowaniu koncentracji i precyzji ruchów. W zawodzie istnieje zwiększone ryzyko alergii, zwyrodnienia układu kostnego, zwłaszcza nadgarstków, oraz chorób oczu spowodowane substancjami takimi jak: terpentyna, kalafonia, żywice, olejki eteryczne, woda.

warunki społeczne

Praca zdobnika ceramiki ma charakter indywidualny pomimo, że często stanowiska są zorganizowane w linię produkcyjną. Niezależnie od specjalności pracownik zawsze samodzielnie przygotowuje narzędzia i materiały zdobnicze (farby, kalki) potrzebne do wykonania dekoracji. Do obowiązków pracownika należy także ustawianie i zdjęcie wyrobu ze stanowiska.

Jego praca jest monotonna i zrutynizowana, bez stałego kontaktu z innymi ludźmi. W czasie wykonywania dekoracji nie jest nadzorowany, ale nie decyduje o wyborze wzoru dekoracji.

warunki organizacyjne

Zdobnicy ceramiki pracują 6 do 9 godzin. Praca wykonywana jest w tych samych godzinach i tylko w dzień. Do wyjątków należy praca w dni inne niż robocze. Jest to praca wykonywana na stałych stanowiskach, bez konieczności wyjazdów. Do wykonywania pracy konieczne są ubrania robocze, a w wypadku malowania przez natrysk również maski przeciwpyłowe. Zdobnicy są zgrupowani w zespoły, np. malarzy, kalkarzy, pracujące pod kierunkiem brygadzysty, ale z reguły wszystkie zespoły zdobnicze są zgrupowane w jednym dziale wytwórni. We wszystkich specjalnościach

zdobnik może pracować samodzielnie. Największa możliwość awansu zawodowego, polegająca na podnoszeniu kwalifikacji do poziomu mistrzowskiego, istnieje w wypadku malarzy ręcznych.

Wymagania psychologiczne

Ze względu na główny cel pracy zdobnika, którym jest powtarzalne i dokładne wykonywanie wielobarwnych i różnorodnych dekoracji na powierzchniach o zróżnicowanej krzywiźnie, oraz z powodu rutynowych czynności, cechą niezbędną w tym zawodzie jest umiejętność długotrwałej, monotonnej i dokładnej pracy bez kontaktu z innymi ludźmi. Niezbędna są także duża zręczność manualna i umiejętność koncentracji wzroku na drobnych detalach dekoracji. W wypadku kalkarzy bardzo przydatna jest wrażliwość dotykowa palców dłoni. Awansowi zawodowemu (coraz wyższe kwalifikacje umożliwiają wykonywanie coraz bardziej skomplikowanych dekoracji) sprzyjają uzdolnienia plastyczne, zdolność rozróżniania barw, wyczucie położenia ciała w przestrzeni i dobra pamięć wzrokowa. Doświadczeni pracownicy pełnią funkcje mistrzów i nauczycieli praktycznej nauki zawodu. Tylko takim pracownikom powierza się wykonywanie unikatowych dekoracji o wysokich walorach artystycznych, często skomplikowanych rysunkowo i kolorystycznie. Pracownicy o wyższych kwalifikacjach często samodzielnie projektują wzory dekoracji.

W wypadku operatorów maszyn mniej istotne są uzdolnienia artystyczne, natomiast pożądane są uzdolnienia techniczne, a także duża sprawność manualna i umiejętność długotrwałej pracy w monotonnych warunkach, bez kontaktu z innymi ludźmi. Praca ich wymaga często jednoczesnego uruchamiania elementu roboczego maszyny (rakla), nakładania farby, operowania wyrobem i kontroli jakości dekoracji. W wypadku operatorów maszyn sitodrukowych pożądane są zainteresowania fotografią, gdyż problemy występujące przy przygotowywaniu ekranów są bardzo podobne do występujących przy obróbce błon fotograficznych.

Najmniej skomplikowana, ale również wymagająca dużej dokładności i umiejętności długotrwałej pracy w monotonnych warunkach jest praca kalkana. Nie wymaga ona żadnych uzdolnień technicznych czy artystycznych, może być wykonywana nawet przez osoby z chorobą psychiczną w okresie remisji.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Praca zdobnika zalicza się do prac lekkich wykonywanych w pozycji siedzącej (malarze, kalkarze). Tylko praca operatorów maszyn jest stojąco-chodząca. Największe znaczenie w tym zawodzie mają: bardzo duża sprawność rąk i palców, dobry wzrok oraz koordynacja wzrokowo-ruchowa. W wypadku kalkarzy bardzo istotna jest również wrażliwość czuciowa palców rąk pozwalająca dotykowo stwierdzić poprawność nałożenia i docięnięcia kalki do powierzchni.

Praca nie jest wskazana dla alergików, osób z wadami wzroku i skóry oraz z ograniczoną sprawnością narządów ruchu, zwłaszcza rąk. Istnieje możliwość zatrudnienia osób niepełnosprawnych z wadami słuchu, mowy i dysfunkcją kończyn dolnych. Osoby takie mogą być zatrudnione zwłaszcza jako malarze ręczni lub kalkarze, stanowiący 70 do 75% zatrudnionych zdobników. Nie zaleca się zatrudniania osób niedosłyszących oraz z dysfunkcją kończyn dolnych jako operatorów maszyn do zdobienia ceramiki.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Do podjęcia pracy w zawodzie zdobnika ceramiki niezbędne jest minimum wykształcenie zawodowe. Preferowane jest wykształcenie zawodowe ceramiczne w zdobnictwie oraz wykształcenie plastyczne w zakresie rysunku i malarstwa.

Niezależnie od wykształcenia, zawsze wymagane jest ukończenie kursu lub szkolenia przyuczającego do zawodu.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

W zawodzie zdobnika ceramiki nie ma możliwości awansu w znaczeniu osiągania coraz wyższych stopni w hierarchii organizacyjnej. Awans, zwłaszcza w wypadku malarza ręcznego wyrobów ceramicznych, może natomiast oznaczać uzyskanie miana mistrza i pozycji artysty lub niezależnego projektanta dekoracji. Podwyższanie kwalifikacji możliwe jest tylko przez praktykę.

Formą awansu może być również założenie własnego zakładu zdobienia ceramiki.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

W zawodzie zdobnika ceramiki mogą podjąć pracę osoby starsze, pod warunkiem, że ukończą kurs lub szkolenie na stanowisku roboczym i wykażą się uzdolnieniami plastycznymi (w wypadku malarza ręcznego). Osoby ubiegające się o pracę w tym zawodzie muszą charakteryzować się dobrym stanem zdrowia i dobrym wzrokiem, a także nie powinny mieć więcej niż 40 lat. Chętniej zatrudniane są kobiety.

Możliwości zatrudnienia

Informacje będą sukcesywnie uzupełniane.

Zawody pokrewne

- zdobnik szkła
- grawer
- artysta malarz
- operator maszyn sitodrukowych
- artysta plastyk - projektant
- pamiątkarz
- wytwórca galanterii

Polecana literatura

Różewicz E., Technika zdobienia ceramicznego, Arkady, Warszawa 1958

Chladak J., Mikulecky J., Sova L., Truchlarovsky Z., Dekorace uzitkového porcelanu,

SNLT, Praha 1984